

Teknikstöd för äldre

Förslag till beslut

1. Social- och äldregruppen påbörjar införandet av teknikstöd för äldre under 2015.
2. Social- och äldregruppen beslutar att Nacka kommun från och med 1 januari 2015 kan kalla sig e-hemtjänstkommun.

Sammanfattning

Fler kunder känner sig trygga och nöjda med hemtjänsten vilket innebär att fler väljer att bo kvar i sin invanda hemmiljö istället för att flytta till särskilt boende för äldre. Samtidigt är rekryteringen av undersköterskor svår då efterfrågan är större än utbudet och färre personer söker till utbildningen. Kunderna ställer högre krav på integritet och ökad delaktighet. Ett sätt att möta detta är att erbjuda kunderna elektroniska produkter, *teknikstöd*, som ett *komplement* till traditionell hemtjänst. *E-hemtjänst* innebär att *välståndsteknologi* kan beviljas som bistånd med stöd i socialtjänstlagen. Exempel på välståndsteknologi är mobilt GPS-larm och påminnelserlarm. Välståndsteknologi kan öka möjligheterna för äldre att leva tryggt i sitt hem så länge de önskar samt bidra till ett mer aktivt liv, delaktighet i samhället och ett högre välbefinnande. Under åren 2011 till 2014 deltog Nacka kommun i EU projektet Innocare. Syftet med projektet var att kartlägga teknikmognaden bland kunder och personal inom området *hemtjänst för äldre* samt inom kommunorganisationen. Ett annat syfte var att testa tekniska produkter/tjänster inom området *hemtjänst för äldre* för att undersöka om det leder till en förbättrad livskvalitet genom ökad en trygghet och säkerhet. Den samlade bedömningen från projektet visar på positiva resultat. Därför står Nacka kommun nu inför en vidareutveckling av äldreomsorgen där teknikstöd för äldre är en del i att kunna kalla sig e-hemtjänstkommun.

Faktaruta

E- hemtjänst:
Hemtjänstinsatser i form av elektroniska och tekniska produkter/tjänster.

Välståndsteknologi:

Ett paraplybegrepp. Välståndsteknologi står för kunskapen och användandet av teknik som kan bidra till ökad trygghet, aktivitet och delaktighet i samhället.

Teknikstöd:

Olika elektroniska tekniska produkter och tjänster t.ex. datorer med internet, anpassad mobiltelefon, videotelefoni och medicinpåminnare, minneskalendrar, passagelarm och påminnelsestöd.

Ärendet

Fler kunder känner sig trygga och nöjda med hemtjänsten vilket innebär att fler väljer att bo kvar i sin invanda hemmiljö istället för att flytta till särskilt boende för äldre. Samtidigt är rekryteringen av undersköterskor svår då efterfrågan är större än utbudet och färre personer söker till utbildningen. Kunderna ställer högre krav på integritet och ökad delaktighet. Ett sätt att möta detta är att erbjuda kunderna elektroniska produkter, *teknikstöd*, som ett *komplement* till traditionell hemtjänst. *E-hemtjänst* innebär att *välståndsteknologi* kan beviljas som bistånd med stöd i socialtjänstlagen. Exempel på välfärdsteknologi är mobilt GPS-larm och påminnelsealarm. E-hemtjänst är ett komplement till den traditionella hemtjänsten. Teknologin bidrar till ökad trygghet, säkerhet, aktivitet och delaktighet i samhället. I Västerås stad som infört e-hemtjänster har det inneburit stora fördelar för den äldre genom att det till exempel möjliggör för den äldre att bo kvar längre i eget boende (Hjälpmiddelsinstitutet 2012). Västerås framhåller att e-tjänsterna bör utformas utifrån individuella förutsättningar och önskemål. (Västerås Stad 2012).

På regional och nationell nivå har regeringen och statliga myndigheter sedan flera år tillbaka satsat resurser på området välfärdsteknologi inom äldreomsorgen. Stimulansmedel och uppdrag har tilldelats myndigheterna för att utreda frågan. Bakgrunden är den demografiska utvecklingen som innebär att andelen äldre med omsorgsbehov kommer att öka, samtidigt som det blir både svårt och kostsamt att rekrytera tillräckligt med personal till äldreomsorgen. I detta sammanhang kan välfärdsteknologi bidra till att frigöra tid för personal till sådant som verkligen kräver mänskliga kontakter.

EU projektet Innocare

Dåvarande enheten Trygg och Säker på stadsledningskontoret och äldreomsorgen, Nacka kommun startade ett samarbete kring teknikstöd för äldre år 2011 i form av EU projektet Innocare. Detta skedde inom ramen för Central Baltic INTERREG IV A programme 2007-2013. Syftet med projektet var att kartlägga tekniskmognaden bland kunder och personal inom området hemtjänst för äldre samt inom kommunorganisationen. Ett annat syfte var att testa tekniska produkter/tjänster inom området *hemtjänst för äldre* för att undersöka om det leder till en förbättrad livskvalitet genom ökad en trygghet och säkerhet. De länder som samverkade var Sverige med Nacka kommun som representant samt kommuner och universitet i Lettland och Estland.

Då Innocare projektet startade var detta område helt nytt inom Nacka kommun. I Hjälpmiddelsinstitutets nationella kartläggning av IT och teknikstöd inom äldreomsorgen år 2012 där Nacka deltog framkom att:

- De tekniklösningar som fanns överlag inom äldreomsorgen och hemtjänsten i Nacka kommun vid den tiden var analoga trygghetslarm, digitala trygghetslarm i mindre skala, spisvakt och larmmatta.
- Det fanns ingen information till anhöriga och äldre om teknikstöd.

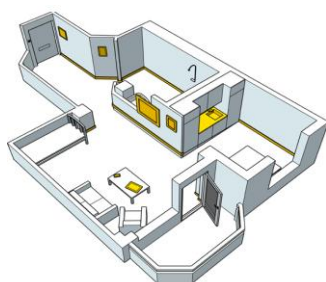
- Nacka kommun använde Procapita som är ett IT-baserat verksamhetssystem för anställda inom myndighetsdelen.
- Nacka kommun hade 47 privata anordnare inom hemtjänst, avlösning och ledsagning och vilken teknik de använde var inte kartlagt.
- Natt och larmpatrullen hade i sin verksamhet kunder med larmmatta, passagelarm och trygghetslarm, både analoga och digitala, samt några få larm kopplade till mobilnätet.
- Nacka kommun hade inget samverkansprogram mellan pensionärs- och frivilligorganisationer, fastighetsägare eller landsting i frågan om IT och teknikstöd.
- Det fanns ingen information och anpassning gällande information om hjälpmedel, produkter för äldre och teknikstöd för äldre. Det fanns inte heller någon IT support för äldre.¹

I projektets inledande skede genomfördes en kartläggning för att få information om vad för produkter och tjänster som fanns på marknaden. Den genomfördes av Mälardalens Högskola på uppdrag av Innocare projektet. Av de 120 produkter som kartlades gjordes ett urval. De produkter som testades i Nacka kommun visas här på bild tillsammans med en kommentar om de ingår i förslaget om införande av teknikstöd eller inte.

Nattlig fjärrstyrd tillsyn, Nattfrid.

Kommentar: Ingår i förslaget.

Påminnelse-system för hemmet, Trygg Hemma.

Kommentar: Ingår i förslaget.

¹ Hjälpmedelsinstitutets nationella kartläggning år 2012

Mobilt trygghetslarm, VEGA. Kommentar: Ingår i förslaget.

Mobilt trygghetslarm med GPS funktion, Geomeer. Kommentar: Ingår i förslaget.

Mobilt trygghetslarm med GPS funktion, Soft Alarm. Kommentar: Ingår inte i förslaget.

Trygghetslarm Care IP med fallsensor, Care Tech. Kommentar: Ingår inte i förslaget.

Resultat från projektet i urval

Projektet är utvärderat ur flera aspekter genom både intervjuer och enkäter med kunder, hemtjänstpersonal och anhöriga. Nestor forsknings- och utvecklingscenter har utfört arbetet. En gedigen rapport finns som bilaga. Här presenteras ett urval från resultatet.

Vad tyckte kunder och personal om teknikstödet?

En del i utvärderingen handlade om graden av trygghet som kunderna kände i användandet av teknikstödet. Det var 18 kunder som testade produkter. Resultatet visade bland annat att:

- Kunderna kände sig tryggast med att använda det ena trygghetslarmet med GPS funktion Geomeer samt påminnelsesystemet för hemmet Trygg Hemma.
- När det gällde den fjärrstyrda nattliga tillsynen Nattfrid beskrev personalen inom hemtjänsten att Nattfrid hade påverkat arbetet hemma hos kunden. Hos två kunder hade Nattfrid fungerat mycket bra. En kund och anhörig kände sig mycket tryggare

och hos den andra kunden hade arbetet blivit lättare. Tidigare var kunden aggressiv på morgonen. Nu var kunden piggare och gladare och verkade mer utsövd. Det var lättare att ge god omvårdnad och det kändes mer etiskt. Hemtjänstpersonalen ansåg att Nattnatt kunde vara bra för oroliga kunder. (Källa: Nestor FoU)

Graden av trygghet och självständighet

Ett av syftena med projektet var att testa tekniska produkter/tjänster inom området *hemtjänst för äldre* för att undersöka om det leder till en förbättrad livskvalitet genom ökad trygghet och säkerhet. Före testperioden och efteråt svarade kunderna på frågor om hur trygga och självständiga de kände sig. De fick gradera svaret på en tio cm lång skala där tio angav det maximala värdet för trygghet respektive självständighet. En viss ökning av trygghet inomhus i hemmiljön och i självständighet kunde ses men däremot inte när det gällde trygghet utomhus. Bedömningen av trygghet utomhus kan ha påverkats av att kunderna försämrades under testperioden och därför inte gick ut i samma utsträckning som vid starten av testen (Källa: Nestor FoU).

Förutsättningar för ett införande av teknikstöd

När Innocare projektet startade 2011 var välfärdsteknologi som begrepp nytt inom Nacka kommun. Eftersom Nacka kommun bryter ny mark är det vid ett införande av teknikstöd viktigt med fackmannamässig och gedigen utbildning för alla berörda. Erfarenheterna från projektet visar att utbildning och information till kunder, anhöriga, hemtjänstpersonal, larm – och nattpatrull och biståndshandläggare är av största vikt för hur nyttan med teknikstödet upplevs. Hemtjänstpersonalen som befinner sig närmast kunden kan med gedigen utbildning ge kunden rätt stöd i användandet och visa på nyttan med teknikstödet. Kund och anhörig kan känna sig tryggare och säkrare med återkommande information och stöd. Tekniklösningarna kommer att vara biståndsbedömda och det är av största vikt att kundens behov, individuella förutsättningar och önskemål står i centrum i dialogen kring insatser. Utbildning och information till biståndshandläggare bidrar till ökad förståelse kring hur tekniklösningarna kan komplettera befintliga insatser och tillgodose kundens behov i ännu större utsträckning. Sammantaget skapar detta förutsättningar för förlängt boende i det egna hemmet och att teknologin bidrar till ökad trygghet, säkerhet, aktivitet och delaktighet i samhället för kunden. Det kan också skapa ekonomiska effekter om man med hjälp av tekniklösningarna kan fördröja inflyttning till särskilt boende för äldre.

Förslagsvis påbörjar Nacka kommun ett successivt införande av teknikstöd i hemmet under 2015 med några få produkter och tjänster som hyrs in under en period. Att hyra istället för att köpa förordas av andra kommuner som infört teknikstöd, t.ex. Järfälla kommun. Det gör det lättare att vid behov byta produkt/tjänst samt följa utvecklingen på den snabbväxande marknaden. Ett lämpligt upplägg skulle förslagsvis innebära att Nacka kommuns införande av teknikstöd under 2015 består av tre delar:

- ✓ Nattdigital fjärrtillsyn, 10 enheter

- ✓ Mobila trygghetslarm; Geomeer och VEGA, 20 larm
- ✓ Påminnelse-system för hemmet, Trygg Hemma, 20 system

Ekonomiska konsekvenser

Teknikstöd i hemmet ska ses som ett komplement inom vården och omsorgen. För att visa på långsiktighet i framtida investeringar och möjlighet till besparingar presenteras här två fallbeskrivningar. Dessa belyser vilka hälsoekonomiska konsekvenser som de nya innovativa tekniklösningarna kan förväntas ge utifrån ett samhällsligt perspektiv. Med samhällsligt perspektiv menas att analysen så långt som möjligt ska ta hänsyn till betydelsefulla följder oavsett vilken aktör som de faller på, exempelvis kommun, hemtjänstens kunder eller anhöriga, landsting. (Källa: IHE)

Fallbeskrivning 1: Kund med nattlig fjärrtillsyn, Nattfrid.

Antagande 1: Anta i detta fall att innan nattlig fjärrtillsyn infördes hade kunden planerat tillsynsbesök av två personer två gånger på natt. Vidare kunde extrabesök på grund av larm undvikas vilket uppgick till cirka 60 minuter per vecka. Enligt beräkningar baserade på den frigjorda tiden för Natt- och larmpatrullen samt minskade kostnader för bilkörning motsvarar det ett värde på 1 480 kr per vecka, eller omkring 75 000 kronor för ett år. Årskostnaden för nattlig fjärrtillsyn beräknas till omkring 30 000 kronor första året och därefter runt 25 000 kronor. Den årliga kostnaden motsvaras således av ersättningen för cirka 50 larmutryckningar eller mer än 100 biståndsbeviljade besök. (Källa: IHE)

Antagande 2: Natt- och larmpatrullen ersätts idag med 219 kr per besök. Vid införande av digital natttillsyn kommer ersättningen för den digitala tillsynen att bli lägre än för tillsynsbesöken. Enligt utvärderingen av projektet tar tillsyn digitalt cirka 3-5 minuter per tillsyn. Om ett tillsynsbesök tar 30 minuter innebär det en tidsbesparing på cirka 15 %. Anta att ett införande sker för 10 kunder som har ett besök per natt. Vid ett byte mot digital tillsyn innebär det en besparing på 59 130 kr/6 månader samt 118 260 kr/år. (Källa: Nacka kommun)

Fallbeskrivning 2: Kund med påminnelse-systemet Trygg Hemma, Alleato.

Antagande 1: Anta i detta fall att hemtjänsten före installationen av larmet ringde upp kunden varje dag och om kunden inte svarade åkte hemtjänsten ut på besök. Efter att kunden fått Trygg Hemma behövdes inte sådana samtal till kunden vilket uppskattningsvis motsvarar cirka 1 timme per vecka. Enligt detta skulle värdet av den frigjorda tiden uppgå till omkring 14 000 kronor för ett år. (Källa: IHE)

Antagande 2: Anta i detta fall att hemtjänsten kunde minska antalet fysiska tillsynsbesök per vecka med 6 besök genom att kunden fick Trygg Hemma. Vi antar i detta fall att det var en personal som åkte ut på besök och att detta tog i genomsnitt 15 minuter plus 15 minuter i restid per besök. Baserat på detta skulle värdet av den frigjorda tiden i hemtjänsten och de

inbesparade resorna uppgå till drygt 40 000 kronor per år. Kostnaden för Trygg Hemma beräknas till omkring 10 000 kronor för första året och därefter sjunker kostnaden till cirka 7 000 kronor. Årskostnaden för Trygg Hemma motsvarar således ersättningen för ungefär 30 timmars hemtjänst. (Källa: IHE)

Kommentar

Med nattlig fjärrtillsyn, Nattfrid sker tillsynen med webbkamera som ett komplement till personliga besök. Potentiell nytta för kunden är exempelvis att kunden slipper bli störd under natten. Trygg Hemma, Alleato är ett larm som kan ge påminnelser i hemmet. Den potentiella nyttan för kunden är framförallt en ökad trygghet. Flera av de nyttor som tekniklösningarna kan tänkas medföra är svåra att kvantifiera och värdera, till exempel att kunden (och anhöriga) känner sig tryggare, får bättre nattsömn etc. Därför skattas inte värdet av dessa nyttor utan vi konstaterar bara att tekniklösningarna kan komma att höja livskvalitén. (Källa: IHE). Representanterna för nattpatrullen ansåg att användningen av den nattliga fjärrtillsynen, Nattfrid hade inneburit att tid hade frigjorts för dem. Den insparade tiden användes till andra kunder men kunde också innebära att nattpatrullen fick det lite lugnare och fick mer tid på kontoret under testperioden. Förutom de planerade tillsynsbesöken frigjordes uppskattningsvis en timme i veckan tack vare att extrabesök vid larm kunde undvikas. Förutom frigjord tid innebar det även minskade kostnader i form av minskad bilkörning. (Källa: Nestor FoU)

Antaganden kring produktkostnader vid eventuellt införande

Nedan föreslås ett exempel med en överslagsberäkning för hyra av ett lämpligt antal produkter/tjänster under sex månader respektive tolv månader:

Produkt/tjänst	Antal	Kostnad i kr 6 mån	Kostnad i kr 12 mån
Nattlig digital fjärrtillsyn	10 st.	137 700	275 400
Mobilt trygghetslarm, Geomeer	10 st.	20 890	26 830
Mobilt trygghetslarm, VEGA	10 st.	49 500*	69 000*
Påminnelseystem för hemmet, Trygg Hemma	20 st.	113 000	209 000
Totalt:		321 090	580 230

Kostnadsbild för Nacka kommun vid införande av teknikstöd i hemmet år 2015.

*Bindningstid 24 månader

Avgift för e- hemtjänst

Den avgift som kommer att tas ut från kund regleras i Riktlinje för avgifter för äldre och personer med funktionsnedsättning.

Bilagor

1. "Innocare – test av teknikprodukter i Nacka kommun". Rapport. Nestor FoU. 2014-04-09
2. "Teknikstöd för äldre". Folder. Nacka kommun. 2014-03-20

Anne-Lie Söderlund
Enhetschef
Äldreenheten

Gabriella Nyhäll
Planerare/utvecklare
Sociala kvalitetsenheten